

Advokatfirmaet Øivind Østberg AS

Org nr 919 280 700 MVA

Post/besøk: Hoffsjef Løvenskioldsvei 20A, 0382 Oslo – N

Tlf + 47 92 61 56 68

www.familierettadvokaten.no

e-mail: advokatostberg@icloud.com

ANKE

TIL

BORGARTING LAGMANNSRETT

Sak nr 22-132457TVI-TOSL/04

Oslo, 06.01.23

Ankende part: Mannsforum, Org nr 996534081
v/styrets leder Arne Børke
Ravnøveien 9
3160 Stokke

Prosessfullmektig: Advokat Øivind Østberg
Hoffsjef Løvenskioldsvei 20A
0382 Oslo
e-post: advokatostberg@icloud.com

Ankemotpart: Staten
v/Arbeids- og velferdsdirektoratet
P.b. 354
8601 Mo i Rana

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten
v/advokat Siri K. Kristiansen
Postboks 8012 Dep
0030 OSLO

1. Innledning

Oslo tingrett avsa kjennelse 09.12.22 med slik slutning:

1. Saken avvises
2. Mannsforum dømmes til å betale til Staten v/Arbeids- og velferdsdirektoratet 24 000 – kroner i sakskostnader innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Det erklæres med dette anke over kjennelsen i sin helhet.

Det gjøres gjeldende at avvisningen er basert på feil rettsanvendelse, og det bes om lagmannsrettens kjennelse for at saken fremmes og ankende part tilkjennes sakskostnader. Subsidiært ankes det over kostnadsavgjørelsen samt påstås at partene skal bære sine egne kostnader også for lagmannsretten.

2. Kort til den prosessuelle bakgrunnen og noen overordnede bemerkninger

Ankende part finner grunn til å supplere tingrettens framstilling av sakens bakgrunn, kjennelsen midt på side 2, som gjelder det forutgående gruppesøksmålet som ble nektet godkjent. I den forbindelse framlegges som

Bilag 1: Kjennelse av Oslo tingrett datert 01.12.21

Det vises særlig til rettens drøftelse på side 6-7, der det uttales på side 7:

Retten bemerker videre at saksøkers påstand, slik den er referert ovenfor fra stevningen, kan være vanskelig å få dom for. Påstanden bør sannsynligvis omformuleres. I den forbindelse nevnes at retten har vurdert om et representativt søksmål fra MannsForum kunne være et egnet alternativ til gruppesøksmål. Staten har ikke bestridt at MannsForum i utgangspunktet kan anlegge et slikt representativt søksmål. Dersom påstanden og søksmålsgrunnlaget blir endret, klargjort og konkretisert, kan et representativt søksmål fra MannsForum være mer egnet enn gruppesøksmål.

Lenger ned på siden framkommer det at det

«...er opplyst fra saksøkte at de er positive til å se på et mulig representativt søksmål fra MannsForum.»

Selv om staten også da signaliserte at man anså et pilotsøksmål som det mest hensiktsmessige, framkom det altså fra både retten og staten signaler om at et representativt søksmål fra Mannsforum forelå som et aktuelt alternativ til gruppesøksmål, noe som også inngikk i argumentasjonen for rettens avvisning av gruppesøksmålet.

Da Mannsforum i september -22 anla herværende søksmål, med en endring av påstanden fra gruppesøksmålet i tråd med tingrettens signaler, var det således med forventning om at det ikke ville gjøres ytterligere prosessuelle opphevelser fra statens side, og at disse i alle fall ikke ville få rettens bifall.

Det konstateres at så ikke var tilfellet. Fra Mannsforums side oppleves prosessen som en utmattende vanskeliggjøring av dens forsøk på å få en rettslig prøving av det foreliggende spørsmål, på en måte som er i strid med den generelle velvilje overfor organisasjoners søksmålsadgang som uttrykkes gjennom tvistelovens forarbeider. Overordnet er det enighet om at organisasjoners adgang til å få prøvet forvaltningsvedtak for domstolene er en viktig del av det norske demokratiet. Det burde følges opp i praksis.

3. Kritikk av tingrettens kjennelse

Tingretten følger fullt ut statens argumentasjon for avvisning. Drøftelsen er ensidig og til dels anstrengt.

3.1 Om ugyldighet og ugyldighetsvirkninger

Først skal kommenteres hva denne side ser som et klart ikke gangbart argument.

Tingretten skriver på side 11:

Etter rettens syn vil det for øvrig være vanskelig å få dom for en påstand som Mannforum har nedlagt. Det vises i denne forbindelse til at Mannsforum selv har opplyst at en uriktig tolkning av bestemmelsen ikke vil medføre at samtlige av vedtakene som er berørt blir ugyldige.

Fra ankende parts side vises til drøftelsen av påstandsutformingen i punkt 5 i stevningen. Het heter det avslutningsvis (side 7-8):

Når det gjelder virkningen av rettsanvendelsesfeil, er hovedregelen at dette fører til ugyldighet, og dette reflekteres i påstanden.

For ordens skyld påpekes, som regjeringsadvokaten tidligere har anført, at det kan tenkes tilfeller der rettsanvendelsesfeilen ikke har hatt betydning for det konkrete vedtaket. Dette kan være tilfelle der regler om maksimalavgrensning og bidragsevne fører til at det uansett ikke blir fastsatt noe bidrag. Det blir da av mer teoretisk interesse om vedtaket skal anses ugyldig eller ikke, ettersom et nytt, korrekt vedtak ville få det samme innhold, og det uansett ikke kan være grunnlag for noe erstatningskrav. Vi kan ikke se at en slik konstruert problemstilling skal gi grunnlag for innvending mot påstandsutformingen.

Dette fastholdes. Tingrettens betraktning på dette punkt viser til hva «Mannsforum selv har opplyst», men den gjengir Mannsforums syn unøyaktig, og den adresserer ikke det syn Mannsforum faktisk har gjort gjeldende. Dette synspunktet kan også uttrykkes slik: Det er nedlagt påstand om ugyldighet for de vedtak som er beheftet med rettsanvendelsesfeil. Så er det påpekt at *ugyldighetsvirkningene* i noen, antagelig svært få, tilfeller vil skille seg fra det som vil være det typiske, fordi vedtaket av angitte årsaker uansett ikke ville blitt annerledes. At det av den grunn skulle være «vanskelig» å gi dom for den nedlagte påstand, må avvises som grunnløst.

3.2 Om organisasjoners søksmålsadgang og synspunktet om «abstrakte retts spørsmål»

Tingretten synes i sin drøftelse å miste av syne det grunnleggende poeng at organisasjoners søksmålsadgang hva gjelder forhold som det ligger innenfor deres virkeområde å ivareta, som har et utvilsomt rettslig grunnlag i tvisteloven § 1-4 (1), typisk vil gjelde nettopp «abstrakte rettsforhold», i den forstand at saken ikke gjelder rettigheter og plikter for organisasjonen som sådan men prøving av den generelle regelanvendelse på et område som er sentralt for organisasjonens virkeområde. Dette framkommer av sitatene fra forarbeidene på side 7-8 i kjennelsen, og av en relativt omfattende rettspraksis. Se også Acer (HR-2021-417) avsnitt 126 – 132, samt avsnitt 135 hvor det sondres mellom «abstrakte søksmål» og «søksmål av mer generelle karakter». Det siste er den mest treffende betegnelse i herværende sak.

I vår sak er det ikke omstridt at Mannsforum er en representativ organisasjon i forhold til sakens materielle tema, og således oppfylder vilkårene i § 1-4. Da skal det ikke være en høy terskel for at også kravene i § 1-3 er oppfylt, gitt at det er tale om et rettskrav og at det foreligger et reelt behov for rettsavklaring, hvilket både tingretten og staten synes å godta.

I sin henvisning til Acer-dommen og til forarbeidene har tingretten unnlatt å gjengi fra referansene i punkt 4 i denne sides prosesskriv av 15.11.22 og fra avsnitt 150-154 i Acer hvor

det påpekes at det ved tvisteloven ble signalisert et uttrykkelig ønske om endring av gjeldende rett nettopp for prøving av forskrifter:

«Departementet sluttet seg til utvalgets forslag om å tillate søksmål mot staten om forskrifters gyldighet.» (Acer avsnitt 154)

Denne endring var nettopp en reaksjon fra lovgiver mot den rettsstilstand som hadde nedfelt seg i de to «burhønskjennelsene» fra forrige århundre, karakterisert av professor Backer som en «rettsfarse». Denne side fastholder at statens argumentasjon i vår sak, som tingretten dessverre følger, langt på vei innebærer at man går tilbake til rettsstilstanden fra før denne endringen.

Det gjengis fra Innst O nr 110 (2004-2005) *pkt 9.1.4.2*:

9.1.4.2 *Departementets vurdering*

Slik departementet ser det, bør søksmålsterskelen etter gjeldende rett stort sett videreføres, likevel slik at det er et visst rom for å senke terskelen, særlig med sikte på spørsmål av prinsipiell rekkevidde. Departementet anser det ikke nødvendig eller ønskelig med en regel som vil gi mulighet for avvising i de tilfeller det er anlagt åpenbart ugrunnede søksmål.

Utvalget har uttrykkelig foreslått å senke søksmålsterskelen i tilfeller hvor det reises søksmål mot staten om gyldigheten av en forskrift, illustrert ved sakskomplekset i Rt. 1984 s. 1488 (Burhøns I). Departementet ser behovet for at det i en del særlige tilfeller må åpnes opp for en adgang til å angripe forskrifter ved *et relativt generelt og abstrakt krav*. Som utvalget anfører, er *det behovet for en rettslig avklaring som her må være avgjørende*. Når dette er til stede, og det framstår som en forsvarlig og hensiktsmessig måte å foreta domstolsprøvingen på, bør ikke en rubisering av søksmålet som et "abstrakt forhold" være avgjørende.

Et annet eksempel hvor det bør være adgang til søksmål, gjelder anvendelsen av generelle normer i lovgivningen på konkrete saksforhold, for eksempel lovfestede aktsomhets- eller hensynsregler. Søksmålsadgangen bør være til stede så sant søksmålssituasjonen og partstilknytningen tilsier det, også der den generelle normen normalt forventes konkretisert gjennom vedtak av et forvaltningsorgan. (kursivering her.)

I punkt 9.2 «Komiteens merknader» heter det:

Komiteen mener at søksmålsterskelen etter gjeldende rett hovedsakelig bør videreføres. Men det er etter komiteens oppfatning viktig at det likevel gis et visst rom for å senke terskelen, særlig i saker av prinsipiell betydning, blant annet i tilfeller hvor det reises søksmål mot staten om gyldigheten av en forskrift, og når en anvender generelle normer i lovgivningen på konkrete saksforhold.

Vår sak gjelder nettopp prøving av en forskrift.

Det kan påpekes at det forarbeidene direkte synes å ta sikte på, er en situasjon der gyldigheten av en forskrift prøves mot hjemmelsloven. Dette vil være det typiske prøvingstemaet da det sjelden foreligger forarbeider, i hvert fall ikke fra Stortinget, til forskrifter. I forbindelse med bidragsreglene har vi derimot den situasjon at forskriften var en del av stortingsbehandlingen av loven og dermed ble vedtatt av Stortinget (Ot prp 43 for 2000-2001). Det vil si at det man ønsker prøvd, er om forvaltningens tolkning av forskriften – på et presist angitt punkt - er i tråd med Stortingets ønsker. Det er ingen grunner til at en slik prøvingssituasjon skal vurderes annerledes med hensyn til søksmålskompetansen enn de

situasjoner forarbeidene direkte uttaler seg om.

Herværende sak gjelder altså ikke et spørsmål om prøving av grunnlovsmessigheten av stortingsvedtak, som i Acer-saken. En problemstilling forarbeidene til tvisteloven ikke uttaler seg spesifikt om, og hvor løsningen ikke nødvendigvis bør bli den samme som ved en rettslig prøving av en forskrift.

Det minnes om at vårt spørsmål ubestridelig har fått betydning for et betydelig antall vedtak, at 70 personer har ønsket å fremme gruppesøksmål om saken, og at NAV-direktøren selv har uttalt at han gjerne ser en rettslig avklaring.

Denne side fastholder således at man ved herværende representative søksmål klart er innenfor søksmålsadgangen etter tvisteloven.

3.3 Betydningen av at det er mulig å prøve forskriften ved individuelt søksmål

Det synes som det mest tungtveiende for retten har vært statens argument om at det er mer hensiktsmessig med individuelt søksmål enn representativt søksmål. Til dette er å si at naturligvis kan sakens rettslige kjerne prøves også ved individuelt søksmål. Dette vil en imidlertid kunne si om nær sagt alle tilfeller der organisasjoner reiser sak for å ivareta (blant andre) sine medlemmers interesser. Det kan derfor ikke avgjørende for om organisasjonen har søksmålskompetanse.

I denne sammenheng trekker retten for store veksler på uttalelsen i Acer avsnitt 174 om hvorvidt det «er...vanskelig eller klart uhensiktsmessig å få grunnlovsspørsmålet prøvd på en mer konkret måte». I vår sak er det, som allerede påpekt, ikke tale om et grunnlovsspørsmål, men om lovmessigheten av en forskrift.

Det er videre riktig at den type bidragsvedtak som dette gjelder, er vedtak som regulerer forholdet mellom private parter, bidragsmottaker og bidragspliktig (hvor den som fundamentalt sett er ment tilgodesett er en tredje part, nemlig barnet). Det er imidlertid tale om vedtak truffet i henhold til et offentlig fastsatt regelverk, og der det offentlige har et eget forvaltningsapparat for å sørge for håndhevelse (NAV Innkreving).

Det vil være tilfelle i mange saker som gjelder tolkningen av en forskrift at vedtak får konsekvenser for private parter på «motsatte sider». Burhøns-sakene berørte i høyeste grad private parter på «motsatt side» av dyrevernorganisasjonen. Likevel var det nettopp disse sakene som ga støtet til den rettsendring at organisasjoner skulle ha adgang til å gå til sak mot staten om tolking av forskrifter.

Nettopp fordi det her gjelder et generelt spørsmål om korrekt tolking av forskriften, basert vesentlig på rettskilder som ordlyd og forarbeider, er ikke belysning av de konkrete faktiske forhold knyttet til enkeltsaker vesentlig for at retten skal kunne ha et fullgodt grunnlag for å ta stilling til det omstridte spørsmål, slik det heller ikke var for Lovavdelingens behandling av departementets forespørsel om en uttalelse om tolkningen.

Som anført i stevningen punkt 3, er det flere grunner for at Mannsforum har ønsket å føre saken i den form som den nå er anlagt. Det poengteres at det ikke er avgjørende for søksmålskompetansen om retten mener alle disse grunnene er vektige eller ikke.

Som anført i stevningen punkt 6, og ikke bestridt, vil det uansett ikke være noe tema at bidragsmottakere skulle kunne påføres noen erstatnings- eller tilbakebetalingsplikt som følge av en avgjørelse i saksøkers favør.

4. Kostnadsavgjørelsen

Det ankes subsidiært over kostnadsavgjørelsen, der Mannsforum ilegges fulle sakskostnader.

Det gjøres gjeldende at saken i alle tilfelle ikke kunne anses utvilsom samt at styrkeforholdet mellom partene og saksøkers betydelige ideelle interesser i saken tilsier at unntaksregelen i § 20-2 (3), jf særlig bokstav a) og c) skulle vært anvendt, hvorefter partene bærer sine egne kostnader.

5. Påstand

Det nedlegges etter dette slik

Påstand:

Prinsipalt

1. Saken fremmes
2. Mannsforum tilkjennes sakskostnader for tingrett og lagmannsrett

Subsidiært

Partene bærer sine egne kostnader for tingrett og lagmannsrett.

Oslo, 6. januar 2023

Øivind Østberg
advokat